

DE GROTE LEVENSVRAGEN

In vijf afleveringen gaan De Standaard en Radio 1 op zoek naar welke aspecten zin geven aan ons leven. Hoe wegen we liefde en gezondheid, God en natuur, vrienden en geld tegenover elkaar af? **Vandaag: hoe jonge utopisten een kleine revolutie plegen in Brussel.**

Niet anti, wel anders

VAN ONZE REDACTEUR

PETER VANTYGHEN

BRUSSEL | 'Als je iets wilt doen, doe het!' Niels Coppens (28) windt er geen doekjes om. Samen met Felix Aerts en Pepijn Kennis is hij de coördinator van de vzw Toestand, een jong collectief dat de voorbije jaren in Brussel indruk maakte met zijn acties en zijn visie. Het leidde onder meer tot AlleeDuKaai, een vrijplaats in de kanaalzone, waar ooit een park moet komen, Biestebroeck (een industrieel pand in Anderlecht) en Marie Moskou, dat focust op de herinrichting van het Marie-Jansonplein in St.-Gillis. Het doel is telkens hetzelfde: mensen de ruimte geven die ze van de stad niet krijgen. En ook wel: de vastgeroeste regels van de gearriveerde samenleving uitdagen.

We wandelen door een grote hangar, repetitieruimte, een biotuin, bureaus en een jeugdclub ... 6.000 vierkante meter. Hier in Biestebroeck komen verschillende bedrijvigheden samen: ontmoeting, arbeid, expressie, educatie. Jong en oud, blank en gekleurd vinden er elkaar. 'Een stad in de stad', noemt Coppens het.

Of hij een utopist is? Coppens haalt de schouders op. 'Vele zaken beginnen hier vanuit utopische ideeën, ja. De voorbije jaren hebben we af en toe hemel en aarde verzet, keihard gewerkt, en vaak "ons peer" gezien. Maar iets waar-

van iedereen voorspelde dat het zou mislukken, is toch realiteit geworden.'

Verschil maken

Van een gebrek aan engagement kan je Coppens en co. bezwaarlijk verdenken. En ook uit De Grote Levensvragen, een onderzoek van *De Standaard* en Radio 1, blijkt dat jongeren vinden dat ze een verschil moeten maken in de wereld. Toestand lijkt er het levende bewijs van. De vzw is gegroeid uit een paradox: ruimte zat in Brussel, zag Coppens, maar tegelijk zochten zoveel jonge mensen ruimte. Voor zijn eindwerk aan het KASK bracht hij een leegstaand schoolgebouw tijdelijk weer tot leven, en stuwde hij daarna meteen door - in het begin illegaal. Met enkele vrienden ging hij op zoek naar leegstaande ruimtes. Niet om ze te kraken, en zeker niet om er pop-ups in onder te brengen. Ze wilden de ruimte openstellen voor iedereen.

In het alternatieve Brussel is AlleeDuKaai een begrip. Een tijdelijke 'stad in de stad' die gebouwd lijkt op andere ideeën en normen. 'Ik heb hier geleerd hoe ik mensen nú kan helpen, en dat maakt mij gelukkig.'

Er zit een dwarse visie achter. In een grote stad zoals Brussel is verdeeldheid een vast gegeven. Hoeveel mensen ontmoeten elkaar nooit omdat de politieke kleuren, de bedrijfsmatige opsplitsing, de drempels van de culturele huizen en de huurprijzen het volk evenzeer buitenhouden als binnenhalen? Met zijn 'sponta-

ne actiezones' wil Toestand daar een antwoord op zijn. 'Ze zijn vrijplaatsen waar iedereen welkom is om iets te doen, als het bijdraagt aan de diversiteit.'

Ik wandel rond aan AlleeDuKaai. Op een grasveld luisteren enkele honderden jongeren naar een buurtbandje. Her en der worden tweedehandsgoederen veramsjt, voor 1 euro het stuk. In een grote hangar wordt gepingpong, gevoetbald, live chaabimuziek gespeeld en kunnen we eten en drinken. Tussen de alomtegenwoordige graffiti zijn jong en oud, blank en gekleurd mooi verenigd. De sfeer is alternatief, jeugdhuisachtig, een beetje groezelig, maar ook geordend, vreedzaam en vriendelijk.

'We hebben natuurlijk veel leergeld betaald', zegt Coppens. 'Zoveel jongeren uit diverse biotopen, dat bracht aanvankelijk vandalisme en geweld mee.' De coördinatoren leerden hun job met schade en schande. Dat was zo

leerrijk dat ze straks een handboek uitbrengen, dat hun projecten en expertise doorgeeft.

Coppens vindt de sfeer niet 'anti', veeleer 'anders'. 'De dialoog primeert. Ik vind het geen probleem dat er conflicten zijn, dan kunnen we de dingen uitspreken en ervan leren. We brengen jonge mensen samen die elkaar anders zouden uitlachen, wantrouwen, pijn doen. Dat is de waarde van kunst: een dialoog teweegbrengen.'

Diggers-collectief

Toestand werd al snel gecontacteerd door Leefmilieu Brussel: zijn 'tijdelijk gebruik' van leegstand bleek revolutionair. De vzw werd onlangs zelfs uitgenodigd op het kunstenfestival Documenta om een park om te bouwen, en kreeg deze maand aandacht van het Festival van de Architectuur.

De beweging gaat ook internationaal. Al drie jaar overspoelen de vrijwilligers van Toestand elke zomer een buitenlandse stadswijk. Afgelopen zomer was het de beurt aan een plein in het Districto Norte in Granada. Ze schilderden het in alle beschikbare kleuren, trokken een imposant speeltuig op, goten een pingpongtafel, installeerden een actieparcours. 'Van overal kwamen kinderen meeschilderen. De bevolking bracht ons cadeaus, voedsel: "Julie doen iets wat onze politici al tien jaar niet doen." Het grauwe

'Het charmeert me dat ze ons tegen de haren instrijken. Wat hen speciaal maakt, is dat alles tijdelijk is. Zo sporen ze aan tot nadenken'

SVEN GATZ (OPEN VLD)
Minister van Cultuur en Jeugd

Foto: Bart Dewaele, beeldmontage grafische redactie DS Bron: De Grote Levensvragen

plein heet nu Parco de Arco Iris: het park van de regenboog.'

Zo geeft Toestand zijn sociale visie een theatrale insteek. De tijdelijke 'spontane actiezones' tonen de omstanders hoe het anders kan. Dat doet denken aan de late sixties en vooral het anarchistische Diggers-collectief 'Create the situation that you describe', was hun motto, en dat is wat Toestand 50 jaar later doet. Ook het bestaan van een collectieve noodkas en het antikapitalistische wantrouwen voor privébezit hebben ze met die groep gemeen. Met één groot verschil: toen was het

wantrouwen van de overheid groot, nu wordt Toestand er door omarmd. De vzw wordt nu betaald door gemeente, Gewest en Gemeenschap: goed voor zowat een half miljoen euro.

Minister van Cultuur en Jeugd Sven Gatz (Open VLD) bezocht de actiezones onlangs. 'Ik ben tot mijn 28ste actief geweest in de scouts en werd hier in de tijd teruggeworpen', zegt hij. 'Het charmeert me dat ze ons tegen de haren instrijken. Wat hen speciaal maakt, is dat alles tijdelijk is. Zo sporen ze aan tot nadenken.' Gatz overweegt de overheidssteun te

verhogen. En dat voor een vzw die zich verzet als de horeca in hartje Brussel zijn terrassen op een plein, een publieke ruimte dus, uitspreidt? 'Soms steun ik hen niet. Dat ze de terrassen op het Katelijneplein weg willen, is onnozelen, maar de vraag naar de invulling van privéruimte is zeer terecht. Ze dagen ons uit: ik vind dat de overheid dat mag subsidiëren.'

Dossieranarchisten

In de afgelopen jaren hebben Coppens en co. zich leren wapenen. Nadat de coördinatoren van Toestand aanvankelijk panden

hadden gekraakt en met de orde-diensten waren gebotst, leerden ze te overleggen. Van het belang van goeie communicatie zijn ze zich superbewust. Niet over 'leefbaarheid' schrijven, vraagt Coppens, liever over 'opportuniteiten'. En de term 'activistisch' wordt negatief gepercipieerd - kan ik dus 'betrokkenheid' gebruiken?

'Als je iets positief formuleert, heb je meer impact', weet hij. 'Wij maken heldere affiches, en betalen ervoor in plaats van in reclameborden van Clear Channel in te breken, zoals anderen doen.' Dossieranarchisten? 'Wel, je moet

soms de taal van de vijand spreken. Ik denk meestal spontaan dat ik een gevecht zal verliezen. Toch ga ik het aan. Ik heb geleerd dat ik misschien geen impact zal maken op mondiaal niveau, maar ik heb in de voorbije jaren geleerd hoe ik mensen nu kan helpen en gelukkig maken. En dat maakt mij ook gelukkig.'

Morgen: de helft van Vlamingen had het leven anders willen aanpakken. Luister ook naar De Grote Levensvragen in het ochtendprogramma van Jan Hautekiet op Radio 1 om 9 uur.